Anul XLIII. Arad, 3|16 Noemvre 1919. Nr. 44.

BISERICA ŞI ŞCOALA

REVISTĂ BISERICEASCĂ, ŞCOLARĂ, LITERARĂ ŞI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:
Pe un an ... 20 coroane.
Pe jumătate de an ... 10 coroane.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ:
DUMINECA.

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA:
Arad, Strada Deák Ferenc Nrul 35.
Telefon pentru oraş şi comitat Nr. 266.

Bolşevismul şi religiozitatea la Ruşi.

Simţimântul religios îl moştenim prin naştere dela moşi strămoşi. In sufletul fiecărui nounăscut există simţimântul acesta, precum în fiecare sâmbure există un pom întreg, ba chiar o pădure întreagă, care cu timpul şi între împrejurări favorabile s'ar desvoltă. Simţimântul religios deasemenea se desvoltă în proporţie cu individul, dacă împrejurările sunt favorabile.

Biserica creştină ne învaţă a crede de bună legea, pentru care întemeietorul ei, Hristos şi apostolii au suferit moarte. Trebuie să ştim, că pentru idei, cari nu ţintesc fericirea, pentru idei spulberate încă nime n'a îndurat martiraj, răstignire grăind: „Tată, iartă-i, căci nu ştiu ce fac." (Luca 23, 34.)

Comunismul vrea să darâme biserica lui Hristos şi promite omenimii altă fericire. Atacă învăţăturile sfinţite cu sânge de cei ce le-au propovăduit şi dă învăţături vărsătoare de sânge.

Simţimântul de religiozitate la Ruşi, în genere, e foarte desvoltat. A dovedit-o prin aceea, că nici pe timpul, când bântuià bolşevismul mai turbat, n'au lipsit credincioşii dela serviciul divin. La crăciunul anului 1917 erau tixite bisericile de popor, poate tocmai pe acel timp se ascultau rugăciunile cu mai mare evlavie şi n'a îndrăznit nici cel mai fanatizat bolşevic să între cu armă 'n biserică conturbând slujba. E posibil, că nici nu mulţi au cugetat la aceasta.

Tot aşà adevărat e, că cei mai mulţi soldaţi din armata roşie în sărbători puneau puşca deoparte şi mergeau cu părinţii şi fraţii lor la biserică, unde se rugau şi ascultau rugăciunile cu aceeaş dragoste, ca cel ce nici nu ştie despre armata roşie, despre bolşevism.

Lenin şi tovarăşii săi au cunoscut — aşà se vede — îndeajuns religiozitatea poporului moscovit şi nu şi-au luat cutezanţa, de-a pune în vigoare legi pentru sistarea serviciului divin.[1]) Au ştiut ei foarte bine, că poporul religios al Rusiei ar fi pornit răsboiu cruciat pentru apărarea bisericii.

Pentru cerealele, vitele etc. răpite de bolşevici dela civili, s'au ivit ici-colo răscoale izolate şi neorganizate, pe cari le-au înăbuşit însă. Contra prăbuşirii bisericei şi a răpirii credinţei în D-zeu, care-i este cel mai scump tezaur, ar fi fost capabil să lupte mujicul până la moarte.

De s'ar fi dat ordin pentru sistarea serviciului divin, n'ar fi fost cine să ducă ordinul la îndeplinire, pentrucă în cei mai mulţi ostaşi ai armatei roşii a fost mai mare frica de D-zeu, decât de pedeapsa militară. În inima soldatului roşu n'au pătruns atât de adânc şi n'au cucerit atât loc în ea rădăcinile ideilor comuniste, ca să n'aibă deloc din ce se nutri, ori să fie cu totul eliminate de acolo simţimintele cele bune.

A furat el, a vărsat sânge, dar n'ar fi avut puterea să scuipă pe vreun ceasovnic.[2]) Din contră: trecând pe lângă ceasovnic gardistul roşu îşi ridică capela, îşi făceà cruce şi rostià ceva smerindu-se, şi-a adus aminte de-o putere supranaturală, iar puterea numai D-zeu erà.

În case şi pe mai departe au rămas (chiar şi la cei mai mulţi bolşevici) icoanele, candela şi cartea de rugăciuni. De se duceà bolşevicul la cutare tovarăş bolşevic în casă, se întorceà primadată cu faţa către icoane, îşi făceà cruce şi numai după aceea salutà pe cei din casă, precum s'a obişnuit de mic.

De sine se înţelege, c'au fost şi bolşevici fanatici, cari au părăsit şi înjurat biserica, au aruncat icoanele şi candela din casă, dar majoritatea poporului a rămas temătoare de D-zeu şi pe mai departe. Ba chiar şi mai mult. Majoritatea şi-a făcut mai adesea cruce, a aprins în mai multe seri candela, cetià mai multe rugăciuni, le rostià mai învăpăiat decât în timpuri normale.

Pentru omul religios, care are un strop de convingere, sunt zadarnice loviturile date de bolşevism creştinismului. Sunt cu atât mai vârtos zadarnice, că ideile bolşeviste n'au isvorul, care ar puteà garantà, că acele sunt bune; sunt deşerte neavând în centru o putere, o fiinţă, o lumină care totodată şi încălzeşte, dumnezeirea, din care tot omul simte 'n sine o scânteie.

F. Codreanu.

[1]) Până în vara anului 1918 nu, iar după aceea nu ştiu.

[2]) Dealungul drumurilor în Rusia sunt ridicaţi stâlpi de lemn, cărămizi, ori piatră, cari în partea de sus au loc cioplit, ori zidit, unde se aşează câte-o icoană. Cele mai multe sunt ridicate, întru pomenirea vreunui decedat, — de familia aceluia Se numesc ceasovnice.

Ce vi-se pare de Hristos?

Al cui fiu este El?

(Mateiu 21, 42.)

De *F. Bettex*. Trad. de *N. Tandreu*, preot.

(Urmare.)

Şi cel ce sunt viu şi am fost mort, şi iată viu sunt în vecii vecilor, amin, şi am cheile iadului şi ale morţii." (Apoc. 1, 13—18).

Acesta este luminosul frontispiciu de pe Apocalipsa lui Ioan, învăţăcelul cel iubit.

Şi acum străbate gloria lui Hristos prin aceasta carte, prin acest epilog şi coroană a Bibliei şi luminează aceste ultime scene a istoriei pământeşti.

Mai întâi cele 7 epistole despre puterea, pedeapsa şi ispăşirea celor 7 comunităţi, această icoană a stărilor, cari se urmează atât una lângă alta, cât şi una după alta în biserica şi mireasa lui Hristos; cuvinte, despre cari observi şi simţi, că acela care le-a spus, are toată puterea în ceriu şi pe pământ. Urmaţi-mi mie! strigă aici un rege şi un învingător, care a trecut deja victorios prin tumultul războiului, către cămerăzii lui, cari încă lupţă cu toate sforţările; şi le promite lor cununa nevestejită.

„Celui ce va birui, voi da lui să mănânce din pomul vieţii, care este în mijlocul raiului lui Dumnezeu."

„Cel ce birueşte, voi da lui să mănânce din mana cea ascunsă şi voi da lui piatră albă şi în piatră nume nou scris, care nimenea nu'l ştie, fără numai cel ce îl ia."

„Celui ce birueşte şi păzeşte până în sfârşi faptele mele, voiu da lui putere peste neamuri. Şi le va paşte pe ele cu toiag de fier, ca vasele de lut se vor zdrobi, precum şi eu am luat dela Tatăl meu. Şi voiu da lui steaua cea de dimineaţa."

„Pe cel ce birueşte, îl voi face stâlp în biserica Dumnezeului meu şi nu va eşi mai mult afară şi voi scrie peste el numele Dumnezeului meu şi numele cetăţii Dumnezeului meu a noului Ierusalim, care se pogoară din ceriu dela Dumnezeul meu şi numele meu nou."

„Celui ce birueşte, voi da lui să şază cu mine în scaunul meu, precum şi eu am biruit şi am şezut cu Tatăl meu în scaunul lui."

Apoi porunceşte prietinului şi învăţăcelului său, cu glasul unui vuet ca de ape: Sue-te aicea şi-ţi voi arătà ţie lucruri cereşti şi viitoare." Şi îndată a fost Ioan deasupra şi a privit spre pământul acesta mic din perspectivă dumnezeească.

Acum se deschide inaintea privirilor noastre înmărmurite lumea cea cerească: o lume care nu se mai învârteşte în osteneli mici şi îngrijorate pentru ziua de azi şi mâne, în gânduri de mâncări şi beuturi, de vesminte, oficiu, industrie, artă

sau ştiinţă; har Domnului! acolo s'a isprăvit cu acest prav şi gunoiu pământesc; acolo nu mai e vorba de formele mărginite ale existenţii şi deci cari trag la pământ spiritul cel nemărginit, îl chinuesc şi-i sunt spre povară, ci de principiile veşnice şi dumnezeeşti ale puterii şi ale creaţiunii, ale vieţii şi conservării, ale păcatului şi ale judecăţii a unei răsplăţi finale, mari şi veşnice. Aici se 'mbuibă spiritul în libertatea misteriului şi a minunilor, despre cari i-s'a şoptit ceva în poveştile din copilărie; în aceea lume a libertăţii unde totul se poate şi unde totuşi toate se petrec după legile frumoase şi veşnice ale cugetării.

Aici inspiră spiritul aer ceresc, şi fiindcă şi el este din adevăr, simte, că aici este adevărul. — Mai întâi o adoraţiune a tot ce există, faţă de acela, care a creat toate. Se poate o altă lege pentru făptură?

Apoi marea întrebare: Cine este vrednic a deschide cartea şi a desleagă peceţile ei?

Nu simţim noi oare zilnic, ce carte închisă suntem şi noi pentru alţii şi şi alţii pentru noi? Ce-cruce grea, ce chin fără seamăn, să nu ştii nimica, nici ce eşti tu, nici alţii, nici făptura, nici Dumnezeu! Cu făgăduinţa, că noi vom fi ca Dumnezeu şi vom şti toate, a amăgit Satana pe om; apelând deci la setea veşnică a sufletului după ştiinţă. Şi omul numeşte de principe al ştiinţii pe oricine cunoaşte numai a suta milioana parte dintr'o literă a acestei cărţi. Dela căderea în păcat întreaga făptură plânge, ca aceasta carte, care conţine totul, aceasta carte a semnului trupului şi a spiritului trebue să rămână pururea pecetluită. Pentrucă nici în cer nici pe pământ, dela Heruvimii cei de sus până la diavoliile infernului, nu este nici o creatură, care să fie vrednic să deschidă cartea. Va trebui deci să rămână creaţiunea o carte veşnic închisă?

Dar iată, că se arată fiul teslariului de odinioară; atunci într'o umilinţă, care poate fi cuprinsă numai de un Dumnezeu; acum într'o putere şi într'o mărire care întrece mult toate cele făcute! Înaintea mielului lui Dumnezeu, care poartă păcatele lumii, se 'nfăţişează cei mai bătrâni şi mirân-du-se şi minunându-se, exclamă împrejurul tronului lui D-zeu: „Jată! A învins Leul!"

Atunci a răsunat cântecul ca de tunet al miriadelor de miriade şi al miilor de mii de îngeri: „Vrednic este mielul, carele s'a junghiat, ca să ia putere şi bogăţie, şi înţelepciune şi tărie, şi cinste, şi mărire şi binecuvântare." Şi toată făptura, care este în ceriu şi pe pământ şi sub pământ şi cele ce sunt în mare şi toate cele dintr'ânsele, am auzit zicând: „Celui ce şade în scaun şi Mielului binecuvântare şi cinste şi mărire şi putere în veşii veşilor!" Şi cele 4 fiere ziceau: „Amin," şi cei douăzeci şi patru de bătrâni au căzut şi s'au închinat celui viu în veşii veşilor.

Şi precum rupe acum mielul peceţile, aşa răsună, tot mai aspre şi mai înfricoşătoare, judecăţile asupra pământului profanat şi pătat de oameni în vreme de peste 6000 de ani, şi ca într'o furtună cumplită durdue tunetele lui Dumnezeu şi îngerii judecăţii trâmbiţează şi-şi varsă pedepsele lor. Şi precum încetează tunetele după furtună şi apare iar ceriul albastru, totaşa se deschide şi acum ceriul, după ce se isprăvesc plăgile şi El — care se numeşte Cuvântul lui Dumnezeu, Domnul domnilor şi Împăratul împăraţilor — încălecă pe un cal alb. Şi aceia, cari l-au iubit şi şi-au dat viaţa lor pentru el, încă se vor sculă şi vor împărăţi cu el mii de ani; o despăgubire măreaţă şi dumnezeească pentru o scurtă viaţă pământească, plină de chinuri şi de umilinţă, chiar şi pentru un Mesia; o recompensă dumnezeească deja înaintea eternităţii; şi de asemenea şi o justificare a căilor lui Dumnezeu faţă de a omului.

Şi totuşi nici cu aceasta n'a isprăvit inima cea de desperat de rea a oamenilor: „Şi când vor trece miile de ani, va eşi Satana din închisoarea lui ca să adune oamenii în cele 4 părţi ale lumii şi să-i aprindă la ceartă împotriva lui Dumnezeu şi a unşilor lui." (Ps. S. 2).

Dar aici se va sfârşi şi răbdarea lui Dumnezeu. Nu va mai pedepsi numai prin judecăţi singuratice, nici numai prin îngeri şi prin eliberarea puterilor cereşti; ci din el, din cel sfânt, va eşi un foc, care va mistui popoarele tulburătoare de pace. Da, pământul se va aprinde şi împreună cu ceriul se va grăbi în faţa celuia, care şade pe tronul cel alb. Morţii, mic cu mare, se vor înfăţişa înaintea lui; şi acest Dumnezeu este Hristos, pentrucă scris este: „Tatăl nu judecă pe nime, ci toată puterea a dat-o Fiului! (Ioan 5, 22.) Cărţile se vor deschide şi acel, care nu se va afla scris în cartea vieţii, va fi aruncat în iadul cel de flacări. Aceasta este a doua moarte.

Aşa va fi răsplătită vina şi păcatul. Şi în cele mai frumoase 2 capitole din urmă ale Bibliei străluceşte, spre desfătarea ochilor noştrii, întreagă mărirea făpturii împăcate pe veşii cu Dumnezeul ci prin moartea lui Hristos: şi ce balsam dumnezeiesc pe rănile de 6000 de ani: *„Şi va şterge Dumnezeu toată lacrima dela ochii lor; şi moartea nu va fi mai mult, nici plângere, nici strigare, nici durere nu va fi mai mult, că cele dintâi au trecut."* Şi a zis cel ce şedea pe scaun: *„Iată, cu toate le fac nouă."* (Apoc. 21, 4 şi 5).

Şi Dumnezeu va fi totul în toate.

„Aşteptând fericita nădejde în arătarea măririi marelui Dumnezeu şi Mântuitorului nostru Isus Hristos." (Tit. 2, 13).

— Fine. —

Soldatul Român.

Disertaţie cetită la 15/28 Sept. 1919, în sala mare a primăriei din Tileagd.

(Urmare şi fine.)

Ca să avem un exemplu al *nădejdii* şi a *credinţei* în lupte, tăria formidabilă a sufletului românesc, citez pe maestrul Delavrancea, Vă prezint un tablou, un moment suprem, din luptele marelui şi nebiruitului Vodă Ştefan cel mare:

„Parcă zăresc pe sfântul Voevod!"

„Din vârful unei movili priveşte încăierarea încleştată, cu ochii săi cenuşii şi ageri. Aci se luminează la chip, aci se posomoreşte, dupăcum se clatină soarta, cumplită şi nestatornică a bătălii, întorcându-şi faţa la moldoveni, ori trecând o clipă de partea necuraţilor. Dă porunci. Găseşte gândul, care merge la inima alor săi. Strigă ca un leu rănit, înbărbătează. Se frământă şi-şi şterge cu năframa sudoarea de pe frunte. Îi auz răsuflarea deasă şi îndesată. Îi văz coful peptului umflându-se şi scăzând. Mâna lui dreaptă, înfiptă pe mânerul paloşului, scuturându-l pe pulpa piciorului. O aripă a plăieşilor se moaie. Dau îndărăt. Porunca lui nu mai slujeşte. Scrâşneşte din dinţi. Cere calul, încalecă. Dela vorbă la faptă. *Face o cruce.* Înfige pintenii în burta calului. Trage paloşul şi se aruncă în fruntea mulţimei prididite. Dă un chiot. Paloşul lui, ca un fulger izbeşte, scăpară şi culcă în ţărână pe haini. Deschide pârtii pe unde trece. Moldovenii uimiţi o clipă, îşi strâng puterile, câte le-au mai rămas. Năvălesc pe urmele Domnului lor. Îi trec înainte. Se înfig în duşmani, cu *răcnete de nădejde.* Încăierarea e cumplită. Ştefan, Domnul biruinţelor, se întoarce gâfâind pe înnălţimea de unde privise. De pe paloşul lui încrunţat picură şiroaie calde şi roşii. Un moşneag, bivelvornic îl limpezeşte cu un ştergar vărgat la capete, cu dungi tivite şi gălbioare. Oastea păgânilor e risipită."

Din acest măreţ tablou artistic, putem vedeà cu ochii sufletului, prin prisma trecutului şi rezultatele luptelor victorioase de acuma! Eu văd un picur din marele suflet al lui Ştefan Vodă, în fiecare ofiţer şi soldat român, năprazuic la luptă, pornind înnainte cu semnul sfintei cruci, şi c'un Doamne-ajută!

Căldura însufleţirii lor o înfrizară în cântecul:

Treceţi batalioane române Carpaţii
Cu frunze şi flori:
Ne aşteaptă *izbânda,* ne aşteaptă şi fraţii
Cu inima la trecători! . . .

* * *

Regimentul 12 Cantemir, staţionat în Tileagd, erà în momentul de plecare spre Tisa.

Locotenentul Vasile Aniţei aduce boerului locot. Colonel Lascar Miclescu, la ora trei din zori, ordinul de chemare. La ora 10 soldaţii, postaţi în faţa casei mele, după un călduros cuvânt de înbărbătare al Colonelului, cu un puternic „trăiţi", pleacă înainte, cântând, la datorie.

Când ne-am despărţit de ofiţeri, privesc în ochii căpitanilor Raianu, Bijutescu şi Dumbravă, şi le ascult glumele. împletite pe socoteala duşmanului, dar nici un cuvânt de ură, nici o pornire sălbatecă după sânge de om. Acest canibalism nu se cunoaşte pe meleagurile popoarelor latine. Eu îi întreb, simţind cum jalea îmi urcă un nod în gât, — „Păi, bine, fraţilor, mergeţ voi la vr'o nuntă? De unde atâta veselie?" — „La nuntă, de sigur . . . De ce ne pasă! Noi am venit cuminecaţi, . . . să murim . . . dacă ne-a fi sortit să rămânem teferi, o să trăim, tot voioşi. c'aşai românu, şi-o să mergem, frumuşel, la plimbare, pe malul Tisei!"

— Şi mersără băeţii, după ce incinseră o horă mândră, departe departe şi tot numai nainte, vifor de biruinţă, până la Budapesta.

Aniţei, dragul de el, s'a oprit în drumul de glorii, lovit de o schijă de obuz; . . l-am văzut în spitalul din baracele dela marginea oraşului Oradea-mare, cu vieaţa la început atârnată de un fir de pai, dar cu nădejdea în suflet, trecut norocos peste operaţie . .

Dl *de Saint Aulere,* va trece sub arcul de triumf al nostru şi prin satele noastre,*) arcul e o închinare a românilor pentru marele prieten al ~~nostru şi mai ales pentru~~ nobila şi generoasa lui ţară, mai marea noastră soră latină: Franţa!

Această mândră ţară a libertăţii popoarelor, singura dintre aliaţi, a recunoscut dela început şi în chip statornic neşovăitor, valoarea soldatului român şi importanţa întrării în acţiunea a României în răsboiul mondial.

El şi Generalul Berthelot, un alt mare prieten al nostru şi fiu al Franciei slăvite, au spus'o răspicat să auză bătrânii diplomaţi din conziliul suprem, diriguitori asupra sorţii popoarelor, că mântuirea Verdunului a fost un triumf al antantei, dar, că fără întrarea în acţiune a României, Verdunul cădea şi Parisul ar fi fost călcat de mult de copitele cailor nemţilor învingători. Dacă soarta răsboiului a luat această întorsătură, soldatul român, prin sângele său, vărsat cu prisosinţă, cam 300.000 oameni, a contribuit mult la învingerea dreptăţii şi la dictarea păcei aliaţilor asupra puterilor centrale.

Suntem fericiţi, că i-am cunoscut, că i-am putut stimà, iubì şi admira, pe aceşti fraţi dezrobitori ai noştrii cari scăpară şi pe unguri, de ororile bolşevismului teroristic.

Ţinuta lor demnă şi corectă a provocat o revoluţie în conştiinţele tulburate ale egemonilor noştri de ieri.

Ziarele lor, revistele literare şi ştienţifice şi-au schimbat, cu desăvârşire tonul înjurios la adresa opincarilor biruitori. Nu de frica cenzurei, ci de frica părăsirii, pentru-că n'avem, Românii, decât se părăsim teritoriile ocupate, ca să se reînceapă operaţia bolşevistă, cu furcile şi cu pivniţele pline de leşuri şi hoituri de ale magnaţilor şi altor notabili unguri, date putrejunii, jertfe ale lui Béla Kún.

Dreptaceea în Londra se face ziuă . . . America uită pe o clipă strălucirea dolarilor, iar resintenţa Dlui Ionel Bratianu înduioşează condeiul marelui Seton Watson — Scotus Viator — şi se fac elogii României şi se cere dreptate pentru Ea. Aliaţii recunosc, în sfârşit, îndreptăţite şi juste toate deziderateele, cuprinse în contractul dela 4 August 1916.

Iar meritul încontestabil al acestei atitudini este valoarea morală şi vitejia neîntrecută a sol-

*) S'a dus cu trenul şi nu cu automobil, cum se vestise.

datului român, căruia datori suntem să-i facem altar în sufletele noastre, trezite la vieață nouă și liberă.

Să trăiască armata română!
Să trăiască marele ei căpitan: Regele Ferdinand I.
Să trăească mama răniților, Slăvita Doamnă Regina Maria și întreagă Dinastia Română!
Sus inimile!

Ales. Munteanu al lui Vasile,
protopop ort. român.

Marele congres preoțesc din București.

(Urmare.)

Rugat să vorbească arhiereul băcăoan *P. S. Vartolomeu Stănescu* reazumă părțile din conferințele și articolele P. S. Sale cu privire la autonomie, pe care o privește ca un mijloc, nu ca un scop. Iubirea de Dumnezeu au născut biserica, iubirea de om statul. Ambele lucrează simultan, ca sufletul și trupul la desăvârșirea vieții. Biserica e sub tutela statului, nu are inițiativă. Simțul moral de educație revine bisericei, și biserica nu are puterea, legată cum e, să-l practice, deci nu funcționează normal. Răul trebue reparat, iar nu aruncat în cârca statului. Raporturile de azi trebuesc revizuite. Statul are în mână pregătirea clerului, programe laice de învățământ, numirile de preoți, remunerațiile, chiriarhii sunt numai factori nominali, averile sunt ale statului, el le administrează, el face bugetul.

Ne trebue mână liberă, deci personalul trebue ales și educat de biserică, administrația trebuie să fie făcută de chiriarhi, lăsând statului drepturile ce decurg din comandamentul general unic în virtutea dreptului natural. Numai dacă am impietă asupra acestui drept natural și asupra siguranței de stat, ar putea aceasta interveni.

Din partea statului se ridică reprezentantul acestuia, administratorul casei bisericei, d-l *C. Dobrescu*. Spune că guvernul fiind o emanație a poporului nu trebuie să luptăm împotriva lui. Amintește că o administrație propriu zisă a averilor bisericești nu poate fi, nefiind averi. Cele secularizate au fost ale mănăstirilor, ale bisericei de mir. Arată că ceea ce cerem noi azi, pot cere mâne alte confesiuni.

Cu mult interes este ascultat apoi *Păr. arhimandrit Scriban*. Arată că nu poate fi vorba de o autonomie definitivă ca în statele unde biserica este separată de stat (America de Nord) Nici biserica catolică, care e autonomă, nu este absolut autonomă. In Lorena au fost episcopi numiți de guvern. papa și-a dat simplu asentimentul. Amestecul statului are adesea intenții bune, totul atârnă dela *valoarea personală a conducătorilor bisericei*. Statul poate face abuz, să căutăm un mijloc de temperare, nu de excludere a puterii lui.

Cetindu-se dezideratul în chestia autonomiei, Păr. Dr. N. Bălan arată că aceasta nu înlătișează părerile congresului. Nu numai aceasta, dar nu cuprinde esprimată nici dorința de unificare a bisericilor din toate provinciile alipite, cu biserica din vechiul regat. Propune deci să fie însărcinată o comisie alcătuită di reprezentanți din toate provinciile, să redacteze un nou deziderat asupra autonomiei și unificării bisericilor. Congresul primește această propunere.

Aci anticipez. După amiazi a participat la ședință și d. profesor Iorga și după-ce zgomotul aplauzelor și manifestările vioaie de simpatie stârnite de întrarea D. Sale în sala congresului s-au domolit, dânsul la dorința congresului, deși discuția se urma la altă temă, a ținut să vorbească despre principala problemă: autonomia bisericei,

Incepe prin a constata că în trecutul, pe care îl zugrăvește ca competența-i proprie, al bisericei, aceasta a avut o autonomie completă, având dreptul firesc, istoric și necontestat de nime de a-și alege clerul înalt și de a-și administra averile. Autonomia curată din timpul lui Cuza-Vodă, începe, cangrenată de influința nefastă a grecilor, să sufere și în curând îi pune capăt politicianismul cel mai scârbos. Impotriva acestuia d. Iorga fulgeră un strașnic rechizitoriu, arătând cum a săpat cu ghiare nemiloase la temelia bisericei, înstrăinând massa poporului de biserica strămoșească. Readucerea maselor de credincioși în dragoste la sfânta biserică se va putea însă face numai atunci când biserica va putea singură să hotărască asupra rosturilor sale și când preoții vor ajunge prin slujba și predica lor *să fie numai suflet;* atunci se vor aduna credincioșii din dragoste.

„Șagunismul" din Ardeal, la baza căruia a fost constituținnea bisericei, care prin „Statutul organic" dă drepturi laicilor, a fost o necesitate națională, o armă politică de concentrare a forțelor; în vechiul regat însă amestecul mirenilor n-are tradiție, prin urmare nici nu este o necesitate. Avem mare lipsă de reîntronarea parohiei în drepturile ei, de reîntemeierea parohiei la baza bisericei, ca în vremurile evlavioșilor boeri, ctitori ai atâtor biserici. Acum când țara este întregită separatismul regional autonomic prezintă un mare pericol.

(Va urma.)

„Plânsul din punct de vedere psihologic și pedagogic."

(Urmare.)

Fiul naturii însă care nici alte manifestațiuni nu și le supune criticii proprii, asemenea procede și la plâns, fața și-o predă schimonosirii până în extrem, iar tonul cel produc unii te face să crez că nu plânge om.

In limba română tăria plânsului o exprimăm cu următoarele numiri: a lăcrimă, a vărsă lacrimi, a plânge, a plânge cu amar, a plânge cu suspin.

Precum am văzut la cauzele plânsului cât sunt de diferite, tot așa de diferite îi sunt și nuanțele sau însușirile lui precum la copii așa și la oameni mari. D. e. când plânge băiatul e durabil și oarecum pătrunzător, când plânge din cauza situației incomode în care se află culcat, plânsul îi este îngreunat cu oarecari gemete, când plânge din cauza foamei face mici întreruperi, când plânge de mânie roșește, aceasta se întâmplă cam în luna a zecea.

Mama care și-a examinat cu atențiune copilul, de pe plâns cunoaște că ce îi lipsește. Iar despre cei mari de câte ori auzim, da a plâns și el, să nu zică lumea, că n'a plâns.

Condițiile plânsului.

Plânsul, respective tăria plânsului atârnă dela cantitatea iritațiunilor, dela conținutul reprezentărilor — conține o durere mai mică sau mai mare, — dela sentimentele împreunate cu aceasta, precum și dela impresionabilitatea indivizilor. Deoarece acestea însușirii a vieții sufletești atârnă dela etatea, genul, temperamentul, starea sanitară și cultura, de sine înțeles că și plânsul condiționează dela acești factori.

Mai des și mai ușor dintre oamenii sănătoși și normali să produce plânsul la copii și la femei. El mai iute râd dar mai iute și plâng. De aceea zice un poet al nostru:

„Plânsu-i de copii scornit
Și de femei."

Dacă privim o societate, care participă la o ocaziune tristă, putem observà d. e. la mort, când în predică să atinge partea sensibilă cum din aceasta cauză membrii societății plâng, dar nu toți deodată, unii mult mai târziu ca alții, cauza e sau că acești nu sunt așa ușor iritabili, sau că în urmă modului greoi de cugetare n'au înțeles momentan cauza, care a produs plânsul.

Legile psihologice ale plânsului.

Din cele premerse putem abstrage următoarele:

1. Plânsul este o acțiune la care conlucră: mușchii, nervii, creierii și sufletul nostru.

Nervul primind iritația, care după cum văzurăm poate fi externă și internă, aceasta o conduce la creieri, acolo să formează senzația, reprezentația, la cari apoi să asociază sentimentul neplăcut, care apoi prin creieri influențează asupra nervului motoric și astfel provine expunerea sentimentelor sau a dispoziției noastre.

Plânsul aparține deci mișcărilor expresive și îl folosim pentru a face cunoscut altora starea noastră sufletească. D. e. Dacă mișc mâna e irelevant, că știe cineva pentru ce o fac aceasta să scriu ori să mă șterg la față sau altceva voiu face cu ea, dar când plâng o fac ca toată lumea să-mi cunoască starea sufletească.

(Va urma.)

Extras din ordonanța Nr. 21 și 25.

Comandamentul Trupelor din Transilvania ordonează, că

1. Vor fi considerați ca vinovați toți aceia, cari fără rea credință, prin localuri publice, în gări, trenuri, în restaurațiuni, pe străzi, vor vorbi sau vor discuta în orice chip știri, fie adevărate, fie închipuite sau își vor da părerile despre operațiunile de răsboi sau despre situația și mișcarea trupelor, precum și cei ce vor critica poruncile date de autoritățile militare, sau orice alte măsuri cu privire la armata română.

2. Cei ce se vor face vinovați de una dintre poruncile de mai sus, se vor pedepsi de judecători militari cu închisoare până la un an și amendă până la 2 mii lei.

Când însă faptele de mai sus, se vor săvârși cu gând de spionaj sau trădare, pedepsele vor fi cu mult mai aspre, după legile de război.

INFORMAȚIUNI.

Înscrierile la institutul pentru surdo-muți din Arad vor avea loc în zilele de 22 și 23 noemvre a. c. Limba de propunere în clasa I va fi cea română. Elevii lipsiți de mijloace vor fi luați în grija statului.

Ciumă și holeră. Înmulțindu-se cazurile de ciumă la Constantinopol și Smirna și ale celor de holeră în Polonia, granița Bucovinei dinspre Polonia s'a închis, permițându-se trecerea numai la punctul Nepolcăuți.

Școli românești în Ucraina. În comuna *Ciubricț și în mai multe sate românești din Ucraina* s'au înființat școli particulare românești, în cursurile se vor face în limba română.

Românii și cultura franceză. Ministrul instrucțiunei publice din Franța, a anunțat guvernului român, că cei 150 de profesori francezi, pe cari România i-a cerut Franței pentru învățământul limbei franceze în Transilvania, Basarabia și Bucovina, vor sosi zilele acestea la București.

O veste rea. S'a vestit în gazete. că în vechiul Regat s'a sămănat în toamna asta foarte puțin. Abia 30,000 hectare, în loc de 200,000. Acum se vestește, că de aceea nu s'a sămănat, pentrucă marii proprietari (moșieri), văzând că pământul lor se va împărți între țărani, — nu au vrut să-l mai lucreze, mai ales pentru-că sunt nemulțumiți cu prețul ce li-se dă. Prin asta vor să silească stăpânirea să le facă preț mai bun. Toată lumea e indignată pentru această purtare nepatriotică a marilor proprietari.

Vești dela oamenii din stele. S'a vorbit uneori prin gazete, că și pe stele ar trăi oameni, cari ar fi încercând să ne trimeată vești de-acolo, pentru ca să ne putem înțelege cu dânșii. Iată ce spune o telegramă mai nouă:

Marconi, aflătorul telegrafiei fără fir declară c'ar fi prins într'o zi niște semne cari este cu neputință să fi venit dela vre-o stațiune de pe pământul nostru. Ele n'au putut porni de aiurea, decât de pe steaua (planeta) Mars sau de pe Venus. Invățații ocupându-se cu aceasta întrebare au ajuns la rezultatul că în anul 1927 steau Mars se va apropia atât de tare de pământ, încât se va putea ajunge la o înțelegere între acestea două lumi.

Pentru Fiume. Senatorul Lodge a declarat primredactorului dela Tribune Chigago: „Eu și colegii mei suntem pentru soluția Fiume conform propunerei lui Tittoni Fiume trebuie să aparțină Italiei, să aibă legătură cu Triestul și Istria. Jugo-slavii vor primi un port pe coasta dalmatină."

Invățătorii pentru statificarea școlilor, O adunare ordinară a învățătorilor din județul Caraș-Severin în 16 Octomvrie a. c. la Lugoș, a hotărît, după o lungă și vehementă discuție, să ceară dela comitetul central, convocarea unui congres învățătoresc, care să insiste pe lângă statificarea

şcolilor şi clasificarea învăţătorilor ca a celorlalţi funcţionari în forma oficianţilor de stat

Starea lui Wilson. Starea lui Wilson este foarte bună; prărăsind ieri pentru prima dată casa, a făcut o plimbare cu automobilul; din din toate oraşele sosesc telegrame de felicitare. Wilson va asista la procsimele şedinţe ale senatului. Eri a primit pe Lansing care i-a cetit ultimele telegrame din Paris sosite la Washington.

Birou de educaţie. Marele stat major a organizat un birou de educaţie cu menirea desvoltării conştiinţei naţionale în România-Mare. S'a hotărât înfiinţarea unui comitet în care să figureze organele autorizate ale şcoalei, bisericei şi armatei. S'a făcut apel şi la toate persoanele, cari s'au afirmat pe terenul cultural şi educativ naţional.

America şi chestia Fiume. „Americane presse" anunţă că senatorii republicani au început o întinsă propagandă în contra atitudinei lui Wilson în chestia Fiume. Senatorii americani înţeleg să formeze un curent în sânul maselor în senzul ca America să primească propunerile făcute de Italia. Senatorul republican Halston a ţinut un violent discurs atacând pe Wilson, pe care l-a acuzat de lipsă de pricepere şi tact întrucât nu ştie să facă deosebiri între modul cum trebue să se poarte cu inamicii şi între acela cu care trebue să se poarte faţă de prieteni. În legătură cu aceasta se anunţă că muncitorimea americană se apropie tot mai mult de senatorii republicani în ceeace priveşte chestia Fiume.

Regularea salarelor corpului didactic — la Saşi. Susţinătorii şcolilor săseşti din Braşov, biserica evangelică luterană, au fixat salarele corpului didactic din mijloacele proprii. Salariile se plătesc cu începere dela 1 Iulie 1919 Un profesor primeşte anual 26000 cor., 5 cvincvenale à 500 coroane, adaus de familie 6000 cor. şi pentru fiecare copil 2500 cor. Pentru profesorii dela şcolile civile salar de 34000 coroane, 5 cvincvenale de câte 400 cor., adause de familie 5000 cor. şi pentru fiecare copil 2500 coroane. Pentru profesorii dela şcolile elementare, salar 13000 cor., 5 cvincvenale de câte 300 coroane. La azilul de copii salar 11000 cor. şi 5 cvincvenale de câte 300 cor. Pentru directori un Plus de cor. 2500 şi locuinţă. Pentru directorul dela şcolile elementare remuneraţiuni de director 1200 cor. şi locuinţă. — Doamne, cât de departe stăm noi în urma acestui popor!

Scriitorii maghiari — unguri veritabili Ştiam de mult, că literatura maghiară numai maghiară nu a fost, ci mai cu seamă jidovească. Acuma suntem în stare a arătà numele adevărat, pe lângă cel cumpărat cu o coroană, a celor mai de seamă scriitori unguri. Ei se numesc, resp. s'au numit mai înainte: Gárdonyi Géza — Geza Zigler, Molnár Ferenc — Franz Neumann. Szomory Dezső — Moric Weisz, Somory Emil — Emanuel Weisz, Biro Lajos — Ludwig Blau, Lengyel Menyhért — Melchior Lebovics, Rákosi Jenő — Eugen Kremsier, Kóbor Tamáş — Beerman, Kenedi Géza — Geza Kaufmann, Náds Sándor — Alexander Neumann, Szomaházi István — Arnold Steiner, Miklos Andor — Ármin Klein, Szölösy Zsigmond — Sigmund Deutsch, Dóczy Lajos — Ludwig Dux, Révész Béla — Albert Rescher, Béla Henrik — Chajem Nochem Bernstein, Adorján Andor — Andor Lackenbacher, Kemény Simon — Simon Kohn, Kabos Endre — Eduard Rosenberg, Kéri Pál — Paul Kramer, Timár Sztaniszló — Bela Schwarzenberg, Lakatos László — Ladislaus Kellner, Farkas Pál — Siegfried Shleisinger, Szatnári Moric — Moricz Gottlieb, Bary Ágost. dr. — Hugo Rosenthal, Ignotus — Hugo Veilglsberg, Fabinyi István dr. Füzesseri — Izidor Froschner, Bede Jób — Jakob Rosenberg, Jób Dániel — Davib Ziffer, Gábör Andor — Andor Greiner, Túri Béla — Bela Tillmann, Molnár Jenő dr. — Jakob Müller, Milos Jenő — Eugen Stundinka, Ujvári Péter — Pinkus Neuwelt, Sas Ede — Eduard Hille, Erdőssi Rudolf — David Ehrenwald, Berkes Imre — Isidor Berger, Bernát Otto dr. — Otto Singer, Tömörkény István — Stefan Steingaszner, Emőd Tamás — Ernest Fleischer, Szép Ernő — Ernst Shön, Kovács Lidi — Lidia Frank.

Nu ştim să fi mai rămas vreunul neamintit. Prin urmare aceşti jidani şi şvabi au condus literatura şi ziaristica maghiară, cel mai scump clenodiu al unui popor. *„Unirea"*.

PARTEA OFICIALĂ.

Concurse.

Pentru vacantul post învăţătoresc cantoral din **Cavaşd**, protopopiatul Tinca judeţul Bihor, cu termin de **30 zile** dela prima publicare, pe lângă următorul salar:

1. Dela comuna bisericească 600 cor. 2. 6 jugh. pământ arător preţuit în 200 cor. 3. Învăţătorului 48 cor. pentru lemne, sala de învăţământ o va curăţi şi încălzi biserica, dar cvartirul învăţătoresc învăţătorul. 4 Cvartir liber cu supraedificiile necesare. 5. Grădină de legumi îngrădită. 6. Stole cantorale 40 cor. 7. Întregire dela stat, care până aci a fost votată. 8 Dela fiecare număr de casă câte 15 litre de cereale parte grâu, parte cucuruz. 9. După pământ dările publice le va plăti alesul. Doritorii să prezinte recursele lor adjustate conform regulamentului, protopresbiterului tractual subscris, având să se prezinte în biserică pentru a se arăta.

Dat în şedinţa com. par. 11/24 Aug. 1919.
Aurel Rocsin preşedinte Teodor Samuilla notar.

În conţelegere cu mine: *Nicolae Rocsin*, protopresbiter.

—o— 1 - 3

Pentru deplinirea postului de învăţător la şcoala confesională ortodoxă română din **Berechiu**, protopresbiteratul **Ienopolea**, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica şi şcoala".

Venitele sunt: 1. Bani 490 cor. 2. Cvartir şi grădină. 3. Usufructul a 16 jughere de pământ arător, după care dările le va plăti învăţătorul ales. 4. Drept de păşunat la 8 vite. 5. Pentru lemne de foc 96 cor. 6. Venitele cantorale obişnuite. Alesul va avea să provadă şi cantoratul în şi afară de biserică. Învăţătorul ales, va avea să conducă strana, să instrueze elevii în cântările bisericeşti, iar întrucât va şti conduce cor, se va împărtăşi de o remuneraţiune specială. Venitul total dă suma de 1200 cor.

Întregirea salariului dela suma fundamentală în sus se va cere dela stat. Pentru care comuna bisericească nu garantează.

Recursele adjustate cu toate actele necesare, adresate comitetului parohial din Berechiu se vor înaintà oficiului ppesc gr. or. român din Ienopolea (Borosjenő) în terminul fixat, iar reflectanţii au a se prezentà, în vre-o Duminecă ori sărbătoare, în sf. biserică din Berechiu, pentru a-şi arătà desteritatea în cele cantorale.

Din şedinţa comitetului parohial din Berechiu ţinută la 29 Septemvrie (12 octomvrie) 1919.

Ioan Popoviciu m. p., preşedinte com. par.

În conţelegere cu: *Ioan Georgia* m. p. protopresbiter, insp. conf. de şcoale.

—o— 2 - 3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante **Dorgoş** cu filia **Mészdorgoş**, în conformitate cu concluzul Ven. Consistor de sub Nr. 1035/919 prin aceasta se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica şi Şcoala."

Venitele acestei parohii sunt: 1. Casa parohială cu grădină. 2. O sesie parohială în extenziunea cuprinsă în foaia catastrală. 3. Birul legal. 4. Stolele legale. 5. Eventuala întregire dela stat.

Alesul are să supoarte dările publice după întreg venitul parohial şi e îndatorat a catehizà în şcoala confesională din loc fără alta remuneraţiune.

Parohia e de clasa a III-a de la reflectanţi se pretinde deci asemenea cvalificaţiune, iar recursele adjustate cu documentele recerute în original şi atestat despre serviciul prestat până aci şi adresate comitetului parohial gr. ort. rom. din Dorgoş să se subştearnă P. On. Oficiu protopopesc gr. ort. rom. din Lipova (Lippa.) Reflectanţii sunt îndatoraţi a se prezentà sub terminul concursual în cutare Duminecă ori sărbătoare în sf. biserică din Dorgoş — pe lângă stricta observare a dispoziţiunelor cuprinse în § 33 din Regulamentul pentru parohii — spre a-şi arătà desteritatea în cele rituale şi oratorie, dar numai după-ce vor dovedì protopresbiterului tractual, că poşed cvalificaţiunea prescrisă, iar cei din alta dieceză, că au înnalta încuviinţare a P. S. Sale Domnului episcop diecezan de a putea reflectà la aceasta parohie.

Dorgos, din şedinţa Comitetului parohial gr. ort. rom. ţinută la 27 Martie (9 Aprilie) 1919.

Comitetul parohial.

În conţelegere cu: *Fabriciu Manuilă*, protopresbiter tractual.

—o— 2 - 3

BIBLIOGRAFII.

La Librăria diecezană din Arad se află următoarele: Manualele de Religiune de Dr. Petru *Barbu*. *a*) Pentru şcolile primare: Istorioare religioase-morale Ediţiunea. III. Istorioare biblice Ed. XIV. Istorioare bisericeşti Ed. IX Catehismul, Ed. IX. Carte de rugăciuni şi cântări bisericeşti Ed. IX *b)* Pentru şcolile secundare, comerciale şi normale: Istoria Testamentului vechiu, Ed. III. Istoria Testamentului nou, Ed. III. Istoria bisericească, Ed. VII. Învăţătura bisericii creştine ortodoxe: Dogmele şi Morala bisericii. Învăţătura bisericii creştine ortodoxe: Liturgica şi Disciplina bisericii (sub tipar). Carte de rugăciuni şi cântări bisericeşti, Ed. IV. *De acelaş autor:* Şcoala modernă şi religiunea la noi. Chestiunea manualelor de Religiune în şcolile medii. Elemente de Catihetică sau Metodică Religiunii, Ed. II. Vieaţa Mântuitorului Isus Hristos, cu cuvintele sfintei Scripturi, Ed. III.

Predici pentru toate Duminecile de peste an şi alte ocaziuni. Acesta e titlul unui volum de 74 predici, scris de diaconul Dr. Gheorghe Comşa din Sibiiu şi preotul Gheorghe Maior din Vingard Volumul are 329 pagini şi a apărut acum de curând în tipografia diecezană din Arad cu aprobarea Consistorului arhidiecezan din Sibiu.

Conţine predici scurte, cari au menirea să înlesnească chemarea învăţătorească a preoţimii noastre. Tratarea unitară a materiei, mulţimea exemplelor aduse şi limba înţeleasă de toţi, fac posibil ca şi preoţii ocupaţi mai din greu cu ale economiei, după o cetire a predicei, să-şi poată îndeplini chemarea predicatorică. Cartea aceasta va contribui la edificarea sufletească a credincioşilor noştri, pentru cari biserica noastră dreptmăritoare a răsăritului va avea să rămână tot pe planul întâi.

Numai prin predică îşi va puteà susţineà preotul român vaza şi rolul din trecut. Acum, când răsboiul ne-a pus biserica la grele încercări, trebuie să arătăm, că privirile materialiste au să se îndrepte spre cele netrecătoare. Predica duce la scopul acesta. De aceea recomandăm acest volum în atenţiunea preoţimii şi învăţătorimii noastre, mai ales, că adevărurile desvoltate într'insul nu sunt privite prin prisma răsboiului, ci sunt expuse cu raport la stări liniştite, iar din răsboiu s'au scos învăţăminte.

Volumul se vinde la Librăria diecezană din Arad, precum şi la toate librăriile din ţară cu preţul de 15 cor. plus 80 fil. porto.

Duplicate.

Ioan Cotuna, născut la 31 Maiu 1894 în comuna Pomezeu, judeţul Bihor, perzându-şi originalul absolutorului teologic liberat sub Nr. 3 T. M. 1914/15, i-s'a extradat duplicat, cu datul de 26 Octomvre (8 Noemvre) 1919, Nr. 54 T. 1919/20, prin ce originalul se declară de anulat.

Ioan Mangra, născut la 20 Noemvre 1890, în comuna S. Săldăbagiu, judeţul Bihor, perzându-şi pe timpul revoluţiei şi a tulburărilor bolşeviste diploma de învăţător liberată la 13/26 Iunie 1913, sub Nr. 5 M. 1912/13, i-s'a liberat cu datul de 30 Octomvre (12 Noemvre) 1919, Nr. 92 P. 1919/20 duplicat prin ce originalul se declară de anulat.

Direcţiunea institutului ped. teol. gr or. român din Arad.

Dr. Cornelia Moga fost asistentă la clinica II-a de interne din Budapesta, aduce la cunoştinţa onor. public că s'a strămutat la **Arad, str. Sina Nr. 1/b**, unde ordinează zilnic pentru boale interne şi de nervi. Totodată deschide laborator pentru cercetări chemice, bacteriologice, terologice şi laborator Röntgen. x—19

Cenzurat: Dr. C. Lutiai.

Tiparul şi editura tipografiei diecezane greco-orientale române din Arad. Redactor responsabil: **Dr. Teodor Botiş**, profesor.